Intern Controleplan 2025

Gemeente Dantumadiel

Auteurs:	Hein Krottje, Gjalt Klokman
Afdeling:	Staf
Versie:	2025. 2.0
Laatst bijgewerkt:	21-10-2025

Inhoudsopgave

1 Inleiding

Sinds 1 januari 2024 is de gemeente Dantumadiel weer een zelfstandige gemeente met eigen personeel. Het controleplan voor het jaar 2025 is opgesteld om de kwaliteit van de processen te verbeteren en de risico's te verkleinen tot een acceptabel niveau. Hierdoor wordt de kwaliteit van onze dienstverlening gewaarborgd en waar nodig te verbeterd. Het plan richt zich op het efficiënt en effectief uitvoeren van de diverse interne controles binnen verschillende processen. Vanaf het verslagjaar 2023 geeft het college van burgemeester en wethouders (in plaats van de accountant) een verantwoording af met betrekking tot de rechtmatigheid. In deze verklaring verantwoordt het college zich richting de gemeenteraad over het feit of zij rechtmatig heeft gehandeld. Doormiddel van de bevindingen van de diverse interne controles kan het college deze verantwoording opstellen.

1.1 Aanleiding

Op basis van de artikelen 212 en 213 van de Gemeentewet dient de gemeente zorg te dragen voor de interne toetsing van de getrouwheid van de informatieverstrekking en de rechtmatigheid van financiële beheershandelingen.

Binnen de rechtmatigheid worden negen aspecten van rechtmatigheid onderscheiden. Zes criteria worden door de accountant afgedekt bij de controle van de getrouwheid op de jaarrekening, dit hoeft niet afzonderlijk vermeld en getoetst te worden in de rechtmatigheidsverantwoording.

Vanaf boekjaar 2023 neemt het college een rechtmatigheidsverklaring op in de jaarrekening. In deze verklaring verantwoordt het college zich over het rechtmatig handelen aan de raad. Hierbij richt men zich op de overgebleven rechtmatigheidscriteria (Begrotingscriteria, Voorwaarden criterium en Misbruik en Oneigenlijk gebruik criterium (hierna M&O).

Vanaf het jaar 2024 zijn zowel fraude alsook IT (informatieveiligheid) aandachtsgebieden en spelen een belangrijke rol in de interne beheersing. De ontwikkeling van de organisatie van financieel rechtmatig naar interne beheersing van de financiële processen heeft hierdoor steeds meer vorm gekregen.

1.2 Waarom interne controle?

De interne controle richt zich voornamelijk op de rechtmatigheid van de financiële beheershandelingen. Interne controle heeft als doel om onvolkomenheden in de uitvoering tijdig op te sporen en te corrigeren. Tevens biedt interne controle de kans op het treffen van beheersmaatregelen in de processen om onvolkomenheden in de toekomst te voorkomen en de doelmatigheid te bevorderen. De informatie uit interne controles plus de inbedding van interne beheersmaatregelen in de organisatie helpen om de kwaliteit van de processen te verbeteren en de risico's te verkleinen tot een acceptabel niveau.

1.3 Doel van het intern controleplan

Het voorliggende Interne Controle Plan (hierna ICP) geeft aan hoe de interne controle voor 2025 bij de gemeente Dantumadiel is ingericht en wordt uitgevoerd. Het is een leidraad voor de organisatie om te waarborgen dat financiële beheershandelingen rechtmatig door de daartoe bevoegde personen worden uitgevoerd.
De interne controles vinden plaats aan de hand van het ICP waarin de kaders zijn beschreven waarbinnen de interne controle wordt uitgevoerd. Het ICP is een dynamisch document, dat wil zeggen dat er jaarlijks een herziening kan plaatsvinden.

Het is van belang dat deze controles zichtbaar en reproduceerbaar (in de vorm van bewijs) worden vastgelegd, intern voor het management en extern voor de accountant. De accountant maakt bij haar werkzaamheden ook gebruik van de verantwoordingsfunctie van het ICP. Het ICP is daartoe ook aan de accountant voorgelegd voor advies alvorens het plan aan de colleges ter besluitvorming is voorgelegd.

In dit controleplan worden achtereenvolgens behandeld:
- De kaders waarbinnen de interne controle plaatsvindt en de samenhang met andere processen.
- De positionering van de interne controle binnen de organisatie en de verantwoordelijkheden
- De uitvoering van de interne controle.
- De analyse van de uitkomsten van de interne controle en de wijze van rapporteren

2 Kaders en samenhang

In dit hoofdstuk beschrijven wij de kaders waarbinnen de interne controle dient te worden uitgevoerd, de onderlinge samenhang met administratieve organisatie en risicomanagement binnen het “in control zijn” en het, grotendeels op het three lines of defence modelgebaseerde, controlegebouw.

2.1 Wettelijk kader

De uitgangspunten met betrekking tot de rechtmatigheidscontrole zijn vastgelegd in:
- Gemeentewet (Hoofdstuk XIV. De administratie en de controle);
- Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV) 2004 en het Wijzigingsbesluit Vernieuwing BBV;
- Nota van toelichting bij het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO);
- Kadernota rechtmatigheid Commissie BBV;
- Verordeningen en protocollen gemeenten (gebaseerd op 212, 213 en 213a Gemeentewet).

2.2 Samenhang met control

Een goed opgezette interne controle is een belangrijke pijler waarop de gemeente moet kunnen steunen betreffende de rechtmatigheid en de getrouwheid. Wanneer er gekeken wordt in hoeverre de gemeente daadwerkelijk in control is komen ook de 5 pijlers in beeld namelijk:
- Heldere kaders (doelstellingen en randvoorwaarden)
- Risicomanagement
- Een goed opgezette en beschreven administratieve organisatie (interne beheersing)
- (Verbijzonderde) interne controle
- Goede kwaliteit van tussentijdse informatievoorziening en bijsturing

Een juiste combinatie van bovenstaande pijlers borgen een continue verbetering van het controleproces naar een situatie waarin men aantoonbaar in control is. Deze juiste combinatie wordt goed vertolkt in de Plan, Do, Check, Act (PDCA) Cyclus

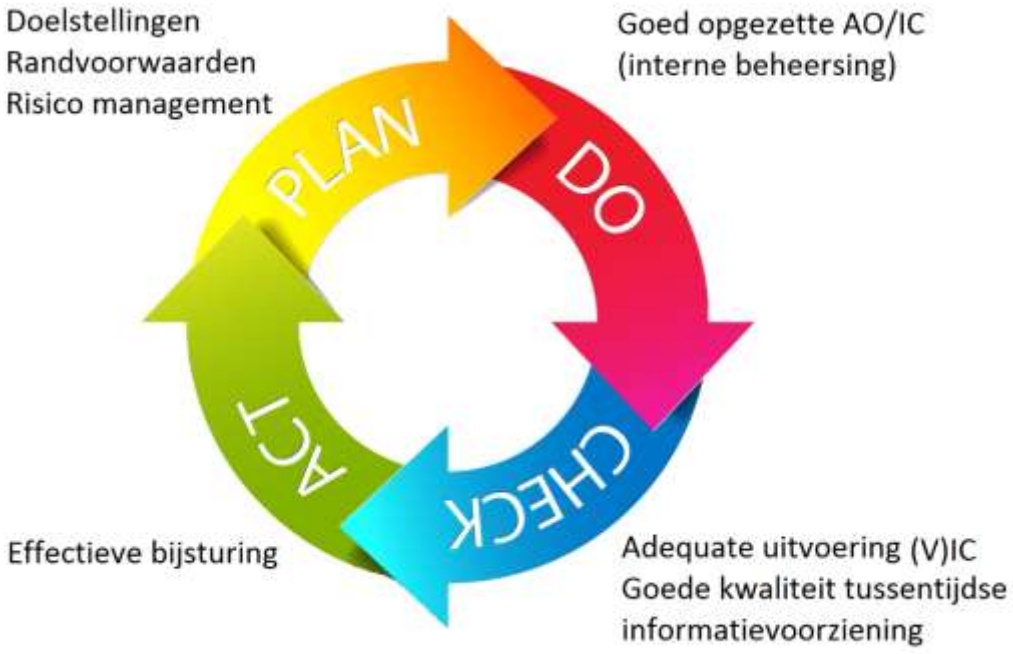

Het “in control” zijn is dus breder dan het proces van de interne controle alleen. De onderlinge samenhang wordt hieronder nader toegelicht.

2.2.1 Interne controle (IC) en de administratieve organisatie (AO)

Om als organisatie de betrouwbaarheid van de informatievoorziening te kunnen waarborgen en vast te stellen dat de naleving van regelgeving voldoet aan de daaraan te stellen eisen, is een geheel van ondersteunende maatregelen nodig. Dit geheel van maatregelen wordt aangeduid als Administratieve Organisatie en de daarin verankerde Interne Controle (AO/IC), Een goed ingerichte AO/IC beperkt het risico op onvolkomenheden in de diverse werkprocessen en zorgt ervoor dat er met een kleiner aantal controles achteraf kan worden volstaan. Bovendien kan, wanneer de belangrijkste controls in de processen zijn opgenomen de controle zich primair richten op de werking van die controles.

2.2.2 Interne controle en risicomanagement

Interne controle is één van de beheersingsinstrumenten voor de risico’s die de gemeente in het kader van de procesbeheersing op zich af ziet komen. Om ervoor te zorgen dat beheersingsinstrumenten effectief en doelmatig worden ingezet moeten we weten wat de belangrijkste doelen van de organisatie zijn, welke risico’s hiermee samenhangen en hoe wij die risico’s kunnen beheersen. Dit proces vindt plaats binnen het risicomanagement. Een goed risicomanagement zorgt er dus voor dat interne controles effectief en doelmatig kunnen worden ingestoken en vergroot het risico bewustzijn binnen de gemeente. Een minimale interne controle krijgt zo een optimaal resultaat.

2.2.3 Interne controle en de verbijzonderde interne controle

Interne controle (IC) is een beheersinstrument dat dient om onrechtmatigheden en onvolledigheden in de uitvoering van het proces tijdig op te sporen en te corrigeren. Op basis van de uitkomsten van interne controle kunnen er preventieve maatregelen genomen worden om onrechtmatigheden en onjuistheden betreffende de volledigheid in de toekomst te voorkomen en de doelmatigheid en de doeltreffendheid te bevorderen (bijsturing). Interne controle vindt plaats binnen de processen in de eerste lijn. Vanuit de tweede lijn ondersteunt, reviewt en adviseert Concerncontrol de eerste lijn met als doel het komen tot een uniforme en efficiënte aanpak.
Verbijzonderde interne controle (VIC) is het sluitstuk van “control” dat plaatsvindt in de 3e lijn. Processen worden getoetst op basis van het principe van opzet, bestaan en werking en heeft als doel extra zekerheid te verkrijgen betreffende een correcte beheersing.

- *Opzet*: is er sprake van een goede AO/IC?
- *Bestaan*: worden de processen uitgevoerd conform de beschreven AO/IC?
- *Werking*: worden de interne controlemaatregelen in continuïteit uitgevoerd volgens de gestelde eisen?

2.3 Samenhang met interne en externe (accountants)controle

Het ICP voorziet in de interne controles (rechtmatigheid) die worden uitgevoerd door de organisatie zelf. De accountant steunt bij zijn controle voor een groot deel op de door de gemeente zelf uitgevoerde interne controles. De uitkomsten hiervan dienen namelijk als leidraad voor de accountant bij de oordeelsvorming over de getrouwheid van de jaarrekening. Waar mogelijk kan het zijn dat de accountant vraagt om aanvullend onderzoek uit te voeren. Uit efficiencyoverwegingen is besloten naast rechtmatigheid ook zoveel mogelijk volledigheidscontroles in de interne controle mee te nemen. Gezien het wederzijdse belang van zowel de organisatie als de accountant heeft er afstemming tussen beide partijen plaatsgevonden over het ICP. De planning betreffende de interactie met de accountant staat in de bijlage 1.

3 Verantwoordelijkheden, uitvoerders en positionering

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe de verantwoordelijkheden betreffende de rechtmatigheidsverantwoording momenteel in de gemeente belegd zijn.

3.1 College

Het college is verplicht (cf. art.212/213 van de gemeentewet) zorg te dragen voor de interne toetsing van de getrouwheid en de rechtmatigheid van de jaarrekening en voor het daaraan ten grondslag liggende (financiële) beheer. Het college legt verantwoording af aan de raad over de uitvoering en adequate vastlegging hiervan. Het college dient zodanige maatregelen te treffen dat de rechtmatigheid van de algehele uitvoering gewaarborgd is. Een van die maatregelen is het laten opstellen van een (verbijzonderd) intern controleplan (VIC). Colleges geven vanaf 2023 invulling aan de verplichting om een rechtmatigheidsverantwoording op te stellen bij de jaarrekening. Dit onderdeel maakt onderdeel uit van het getrouwheidsoordeel van de accountant.

3.2 Raad

De opdrachtverstrekking aan de accountant met betrekking tot de controle van de jaarstukken vindt plaats door de raad. In het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) is vastgelegd wat deze controle minimaal behelst. De raad stelt het normenkader en de goedkeurings- en rapportagetoleranties vast. De raad stelt tevens de jaarrekening vast. Daarbij heeft de raad de mogelijkheid om met betrekking tot bepaalde onrechtmatigheden een indemniteitsprocedure te starten. Indien onrechtmatigheden voortkomen uit eigen regelgeving hebben heeft de raad de bevoegdheid om bij voldoende uitleg omtrent deze onrechtmatige handelingen achteraf decharge te verlenen aan college. Indien de regel goed is maar de naleving onvoldoende, dan is de raad verantwoordelijk om het college op te dragen maatregelen te nemen die een adequate naleving verzekeren.

3.3 Accountant

De accountant controleert de jaarrekening en verstrekt een verklaring waarin hij een oordeel geeft over het getrouwe beeld van de jaarstukken inclusief de door het college afgegeven rechtmatigheidsverantwoording. De accountant is verantwoordelijk voor een degelijke en begrijpelijke onderbouwing van zijn oordeel in het verslag van bevindingen. Daarnaast rapporteert de accountant zijn constateringen aan het college in een managementletter en aan de raad een rapport van bevindingen. De accountant maakt hiervoor mede gebruik van het (V)IC-plan en de uitgevoerde (V)IC.

3.4 Concerncontrol

In onze organisatie is voorzien in een onafhankelijke controlfunctie. De functie concerncontroller ressorteert hiërarchisch onder de gemeentesecretaris en kan vanuit een onafhankelijke positie rechtstreeks aan de directie en/of het college adviseren. Hij heeft een eigen verantwoordelijkheid en is daardoor niet aanspreekbaar directie besluiten. De concerncontroller heeft, indien nodig, een rechtstreekse rapportage- en escalatielijn naar het college. Control moet over een breed terrein actief plaatsvinden en moet worden belegd bij functionarissen met controletaken. Daarnaast is van belang dat Concerncontrol adviseert en een bijdrage levert aan de sturing zowel aan de voorkant als aan de achterkant (aansturing interne controles en het toetsen van adviezen of rapportages) van de bedrijfsprocessen. Concerncontrol onderhoudt een functionele relatie met zowel functionarissen die een adviserende rol hebben in relatie tot de programmasturing als functionarissen met een controlerol die ondersteunend zijn aan de lijnorganisatie.

3.5 Verantwoordelijkheden en uitvoerders (verbijzonderde) interne controle (V)IC

Binnen het controlegebouw worden er drie verdedigingslinies onderkend die een eventuele onrechtmatigheid moeten voorkomen dan wel signaleren met als trigger de risicoanalyse en als sluitstuk de accountantscontrole. Het controlegebouw is *grotendeels* gebaseerd op het three lines of defence model. Het enige verschil is namelijk dat, als gevolg van de schaalgrootte van de gemeente, de 2de en 3de lijn activiteiten zijn samengevoegd bij Concerncontrol

3.5.1 Risicoanalyse: control platform

Per proces worden de risico's periodiek besproken in control platforms. Deze control platforms bestaan uit specialisten uit de organisatie (manager, controleur, M&O functionaris, beleidsadviseur, systeembeheerder, Chief Information Security Officer (CISO) en de business-/concerncontroller). Samen stellen zij een lijst op met alle significante risico's betreffende rechtmatigheid, M&O, informatieveiligheid, volledigheid van opbrengsten, fraude en daarbij behorende beheersmaatregelen. Op deze wijze wordt de volledigheid van de risico's gewaarborgd. Bij de risicoanalyse worden massa, foutpercentage vorig jaar, mutaties en de aard van het proces (Professional Judgement) meegenomen. Dit komt ook terug in de omvang van de deelwaarneming. Voor het uitvoeren van de beheersmaatregelen wordt een planning afgesproken. Het organiseren van het control platform, de beheersing en volledigheid van de risico's en de inzet van beheermaatregelen zijn de verantwoordelijkheid van de desbetreffende manager.

3.5.2 Eerstelijnscontrole: uitvoering beheersmaatregelen als onderkend in het control platform.

De verantwoordelijkheid voor het inpassen van de benodigde beheersmaatregelen binnen het proces waaronder de procescontrols ligt bij de manager (proceseigenaar). Het betreft hier operationele en kwaliteitscontroles in het proces, ook wel procescontrols genoemd: Dat zijn controles die in de inrichting (opzet) van het proces zijn ingebouwd (zelfcontroles, het 4-ogenprincipe, een collegiale toets, functiescheidingen etc.) gegevensgerichte controles en kwaliteitscontroles (controle op procescontroles). Om de verantwoordelijkheid te kunnen dragen moet elke manager een beeld hebben van "*wat kan er in mijn proces fout gaan?*" (risico bewustzijn) en "*welke maatregel heb ik getroffen om te voorkomen dat deze fout wordt gemaakt?*".

Risico bewustzijn en de bekendheid met de loop van de processen binnen de organisatie is dus belangrijk. Een goed beschreven administratieve organisatie met ingebedde Interne controle (AO/IC) en een goed uitgevoerde risicoanalyse zijn hierbij van groot belang. Om deze reden vallen de vastlegging van de administratieve organisatie en het beheersen van de risico's (risicomanagement) ook onder de verantwoordelijkheid van de manager.

Omdat bij een goede objectieve controle functiescheiding essentieel is moet de controle worden uitgevoerd door medewerkers die niet zelf een rol hebben binnen het te controleren proces. Deelwaarnemingen worden, indien als beheersmaatregel van toepassing, aselect getrokken door Concerncontrol.

3.5.3 Tweedelijns controle: Controle op de beheersing van de eerstelijnscontrole

Concerncontrol is verantwoordelijk voor het ondersteunen en adviseren van de eerste lijn bij het identificeren en bewaken van risico's, bij het ontwikkelen van beheersmaatregelen en het afleggen van verantwoording. Deze rol wordt ingevuld middels: deelname aan de control platformen, review van de eerstelijnscontroles, de planning en het beleid van de interne controle. Concerncontrol ondersteund bij controles en onderzoek m.b.t. volledigheid, rechtmatigheid, misbruik en oneigenlijk gebruik, doelmatigheid en fraude. Hierdoor heeft de controlefunctie een toekomstgerichte, adviserende rol voor de gehele organisatie. De Concerncontroller kan vanuit zijn positie rechtstreeks aan de directie en/of het bestuur adviseren, zowel aan de voor- als aan de achterkant van de bedrijfsprocessen. Concerncontrol heeft een onafhankelijke positie binnen de organisatie, getuige het feit dat de Concerncontroller rechtstreeks onder de gemeentesecretaris is gepositioneerd en, indien nodig, een rechtstreekse rapportage- en escalatielijn naar het college. Hierdoor wordt de onafhankelijkheid van de controlfunctie het beste geborgd.

3.5.4 Derdelijns controle: Controle op de beheersing van de processen (VIC)

Concerncontrol heeft het totaaloverzicht betreffende het in control zijn van de organisatie. Men is verantwoordelijk voor het toetsen van de door de manager gekozen beheersmaatregelen op basis van opzet, bestaan en werking alsmede voor het doen van aanbevelingen betreffende een doelmatig en efficiënt proces. Desgewenst worden er extra controles gedaan om aanvullend extra zekerheid te krijgen over het in control zijn. Concerncontrol draagt eveneens zorg voor de totaalrapportage en een concept voor de rechtmatigheidsverantwoording van colleges. Hiermee wordt de onafhankelijke positie ten aanzien van de uitvoering van VIC gewaarborgd.

De gemeente Dantumadiel heeft het afgelopen jaar weer flinke stappen gezet in de richting van een effectief controlesysteem. De komende jaren wil de gemeente de interne controle verder ontwikkelen waarbij de focus niet meer ligt op het jaarlijks uitvoeren van gegevensgerichte controles ten behoeve van de accountant, maar waarbij interne controle primair is gericht op het onderkennen en toetsen van de risico's en beheersmaatregelen in de processen (procesgericht) en het jaarlijks toetsen van deze beheersmaatregelen die waarborgen dat de procesrisico's zijn afgedekt (verbijzonderde interne controle). Het uitgangspunt hierbij is dat afstemming plaatsvindt met de accountants zodat de minimale vereiste werkzaamheden voor accountants zijn gewaarborgd.

Binnen de PDCA-cyclus wordt de samenwerking tussen de verschillende lijnen op weg naar een “in control” situatie weergegeven. Het betreft hier een continu proces.
Hiermee kan worden voldaan aan de eis dat de gemeenten vanaf het jaar 2023 zelf een rechtmatigheids-verantwoording afgeven. De uiteindelijke doelstelling van de gemeente is een zelf controlerende organisatie waarmee de organisatie in control is.

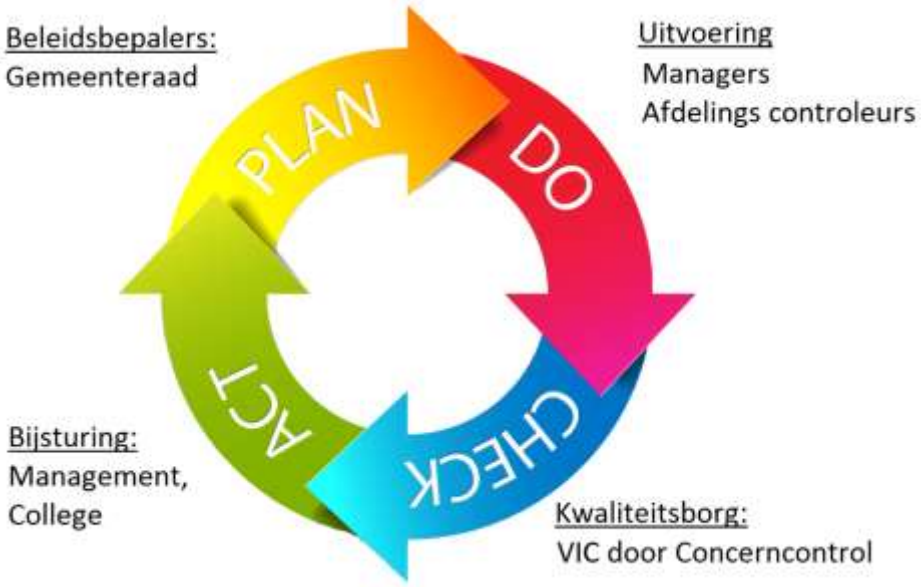

4 Uitvoering interne controle

In dit hoofdstuk worden de randvoorwaarden voor het goed kunnen uitvoeren van de interne controle over 2025 belicht. Hierbij komen achtereenvolgens de onderwerpen normenkader, processen, materialiteit, control platform, rechtmatigheid, deelwaarneming, IT general controls en thema onderzoeken aan bod.

4.1 Normenkader

Het Normenkader is een verzameling van interne en externe wet- en regelgeving wat als kader dient voor de uitvoering en toetsing van de bedrijfsprocessen.

Onder de externe wet- en regelgeving vallen:

- Algemeen verbindende voorschriften van de Europese Unie;
- Formele wetten;
- Algemene maatregelen van bestuur;
- Ministeriële regelingen;
- Jurisprudentie.

Onder de interne wet- en regelgeving vallen:

- Verordeningen en beleidsregels;
- Raadsbesluiten (voor zover van toepassing);
- Collegebesluiten (voor zover van toepassing).

Jaarlijks wordt het Normenkader geactualiseerd en door de Raad vastgesteld. Doel hiervan is dat de Raad verantwoordelijk is welke wet- en regelgeving wel en niet dient te worden meegenomen ten behoeve van de interne controle/ accountantscontrole. Het normenkader dient hierbij als basis. Het team advies en ondersteuning is primair verantwoordelijk voor de jaarlijkse actualisatie.

4.2 Processen

Wanneer er over processen wordt gesproken dan wordt daarmee bedoeld het geheel van financieel administratieve hoofd- en deelprocessen, die bestaan uit:

1. Burgerzaken
2. Leerlingenvervoer
3. Overige belastingen en leges
   3.1. Toeristenbelasting
   3.2. Onroerendzaakbelasting
   3.3. Rioolrechten
   3.4.Afvalstoffenheffing
   3.5.Kwijtschelding
4. Bouwen en wonen
5. Grondexploitatie
6. Zorg en ondersteuning
   6.1. Participatiewet
   6.2. WMO
   6.3. Jeugd
7. Onderwijshuisvesting
8. Huren en pachten
   8.1. Huren en pachten algemeen
   8.2. Huren en pachten sportaccommodaties
9. Subsidies
10. Inkoop en aanbesteding
13. Financiën
   13.3. WKR
   13.4. Factuurafhandeling (incl. betalingsverkeer)
14. Personeel
   14.1. Instroom
   14.2. Salarismutaties
   14.3. Uitstroom
   14.4. Inhuur personeel

4.3 Risicoanalyse

Ter bepaling van de grootte van de deelwaarnemingen ten behoeve van de controle over het lopende boekjaar gaan wij uit van een 3-tal selectiepunten:
- De materialiteit,
- De fouten van de controle van vorig jaar en
- Eventuele wijzigingen (externe- en interne factoren).

Bij *materialiteit* kijken we naar het aandeel van het proces binnen de totale begrotingsomvang van de gemeente. Processen met een hoger percentage van de totale begrotingsomvang worden als verhoogd risico voor de rechtmatigheid gezien. Een kleine fout in de deelwaarneming binnen een relatief omvangrijk proces kan immers na een eventuele extrapolatie sneller resulteren in een fout van materiele betekenis.
Bij de waardering van de materialiteit hebben wij de volgende tabel aangehouden:

Materialiteit	Klasse	Punten
0,0% =< x = < 0,1%	Erg laag	1
0,1% < x = < 1,5%	Laag	2
1,5% < x = < 5,0%	Midden	3
5,0% < x = < 50,0%	Hoog	4
x > 50,0%	Erg hoog	5

De *fouten uit de controles* van het voorgaande controlejaar geven inzicht in de mate waarin het proces wordt beheerst en in de effectiviteit van de genomen beheersmaatregelen. Het betreft hier uitkomsten van controles van zowel interne controle, verbijzonderde interne controle, controle door de accountant als controle door hiervoor ingehuurde externe partijen. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat er geen sprake mag zijn van gewijzigde interne – externe factoren. Eventuele wijzigingen kunnen namelijk leiden tot nieuwe risico's.
Bij de waardering van de foutpercentages hebben wij de volgende tabel aangehouden:

Fouten	Klasse	Punten
0,0% =< x = < 0,1%	Erg laag	1
0,1% < x = < 0,5%	Laag	2
0,5% < x = < 1,0%	Midden	3
1,0% < x = < 3,0%	Hoog	4
> 3,0%	Erg hoog	5

Bij *eventuele wijzigingen* maken wij onderscheid in interne en externe factoren. Met interne factoren kunnen we denken aan personeelsverloop, wijzigingen in beleid, wijzigingen in uitvoering (proces), overdracht controles etc. Externe factoren betreffende voornamelijk wijzigingen in wet- en regelgeving. Het behoeft geen uitleg dat deze wijzigingen ook van invloed zijn op de risico's die we ten opzichte van de rechtmatigheid lopen. Deze invloed wordt ingeschat.
Bij het bepalen van de omvang van de deelwaarneming en de frequentie van de controles over het jaar worden de aantallen en de frequente van het voorgaande jaar als uitgangspunt genomen.
Het risico per proces wordt hierbij als volgt berekend:

*Score materialiteit * score foutpercentage = product*

Bij de waardering van het risico hebben wij de volgende tabel aangehouden:

Risico	Product	Risico
Materialiteit * fouten	1, 2, 3	L
	4, 5, 6	M
	7, 8 en hoger	H

Per proces worden materialiteit, de fouten uit de controle van vorig jaar, mutaties en eventuele gewijzigde interne en/of externe factoren binnen control platforms (zie hoofdstuk 4.4) besproken met de managers. Op basis van deze gesprekken wordt, (beargumenteerd) de omvang en de frequentie van de te nemen deelwaarneming door Concerncontrol bepaald (Professional Judgement). Deze worden vervolgens met de accountant afgestemd.
In de bijlage (Bijlage 2) vindt u een overzicht waarbij de verschillende processen op basis van kans (kans dat er fouten gemaakt worden) en impact (hoogte van de fout wanneer het misgaat) schematisch zijn weergegeven. Hierbij is tevens onderscheid gemaakt in het risico zonder gebruik van beheersmaatregelen (bruto) en met gebruik van beheersmaatregelen (netto).

4.4 Control platforms

De PDCA-cyclus start met het inventariseren van de risico's die per proces op de gemeente afkomen. Het betreft hier risico's op het gebied van rechtmatigheid, volledigheid van opbrengsten, M&O, fraude en informatieveiligheid.
Binnen de zogenaamde control platforms worden de risico's periodiek geïnventariseerd en opgenomen in risico matrices. Om de volledigheid van de risico's te borgen bestaat het platform uit deskundigen uit het proces. In elk platform vinden we, indien van toepassing, de volgende functies: manager, afdelingscontroleur, applicatiebeheerder, beleidsmedewerker, CISO en de business-/ concerncontroller.

In een risico matrix wordt er per risico, mede uitgaande van de materialiteit en van fouten uit eerdere controles en eventuele wijzigingen (zie hoofdstuk 4.3), aangegeven wat het bruto risico is, welke beheersmaatregelen eventueel zijn genomen en wat het uiteindelijke netto risico is. Bij beheersmaatregelen kunnen wij bijvoorbeeld denken aan deelwaarnemingen, controles 4-ogenprincipe, verband controles, systeemcontroles en IT generalcontrols. Met het in kaart brengen van risico's per proces is er een belangrijke stap gezet naar het een efficiënte en effectieve controle in de eerste lijn. De geoptimaliseerde beheersmaatregelen vormen vervolgens weer de basis voor de verbijzonderde controle.

Naast het in kaart brengen van risico's en beheersmaatregelen worden binnen het platform ook afspraken betreffende de planning van de controlewerkzaamheden gemaakt
De verantwoordelijkheid voor de inzet van de beheersmaatregelen ligt bij de manager. Ter borging van de continuïteit en de uniformiteit van de aanpak en met het oog op de ontwikkeling van het risico bewustzijn binnen de organisatie ligt het voorzitterschap bij de desbetreffende managers.

4.5 Rechtmatigheid

Zoals aangegeven in hoofdstuk 1.1 richt dit controleplan zich met name op de rechtmatigheidscriteria die van toepassing zijn voor de door het college af te geven rechtmatigheidsverklaring. Het betreft hier:
- Begrotingscriterium
- M&O criterium.
- Voorwaardencriterium

4.5.1 Begrotingscriterium

Bij de rechtmatigheidscontrole vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. In de toelichting op het Bado (Besluit accountantscontrole decentrale overheden) wordt begrotingsrechtmatigheid omschreven als:

"Financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's (begrotingscriterium). In de begroting zijn de maxima voor de lasten vermeld die door de raad zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de toereikendheid van het begrotingsbedrag, alsmede het begrotingsjaar van belang zijn."

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) dienen de afwijkingen in de jaarrekening ten opzichte van de ontwerpbegroting en de begroting na wijziging goed herkenbaar te worden opgenomen en toegelicht.

Uitgangspunt is dat begrotingsafwijkingen en overschrijdingen van investeringen waarbij het college bij het doen van de uitgaven binnen het door de raad vastgestelde beleid is gebleven niet strijdig zijn met het budgetrecht. Het college heeft dan immers gehandeld binnen de afspraken die met de raad zijn gemaakt, alleen door externe en/of onvoorziene omstandigheden zijn de uitgaven of investeringen hoger uitgevallen. Zover mogelijk worden de begrotingswijzigingen die gedurende het jaar al bekend waren tijdens het jaar zelf nog aan de raad voorgelegd. Afwijkingen waarbij dat niet mogelijk was, worden in de jaarrekening goed toegelicht door bijvoorbeeld te verwijzen naar raadsbesluiten of informatieverstrekking aan de raad. Zo maakt het college duidelijk waarom hij vindt dat de afwijkingen passen binnen het door de raad vastgestelde beleid.

Bij de jaarrekening vindt een analyse van de verschillen ten opzichte van de begroting plaats, conform artikel 28 van het BBV. Bij de analyse moet in ieder geval aan de volgende elementen aandacht worden besteed:
• de oorzaak van de afwijking
• de relatie met de prestaties
• de passendheid in het beleid
• de dekking vanuit andere programma's (alternatieve dekking)
• mogelijke eerdere informatievoorziening over de afwijking aan de raad
• eventueel de mate van verwijtbaarheid

De norm voor begrotingsrechtmatigheid ligt op het niveau van overschrijding van de lasten van de programma's. Uitgangspunt is dat iedere afwijking van de begroting als onrechtmatig wordt beschouwd. Afwijkingen worden als acceptabel aangemerkt in de volgende situaties:

- Er is sprake van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren.
- Er is sprake van een overschrijding op een open-einde regeling.
- De overschrijding is geautoriseerd door middel van de vaststelling van een tussentijdse rapportage.

Begrotingsonrechtmatigheden die passen binnen het bestaande beleid van de raad, worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording (voor zover de verantwoordingsgrens voor afzonderlijke fouten of onduidelijkheden is overschreden), maar worden niet nader toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering. Bij investeringsprojecten wordt de begrotingsrechtmatigheid beoordeeld op het niveau van het totaal gevoteerde kredietbedrag. Een overschrijding van het jaarbudget, passend binnen het totaalbedrag van het krediet, wordt daarmee als rechtmatig beschouwd.

Budgethouders zijn in de 1ste lijn verantwoordelijk voor de budgetten. Financiën toetst in de 2de lijn of de budgetten zijn overschreden en rapporteert hierover in de jaarrekening. Concerncontrol toetst in de 3de lijn de door financiën opgestelde rapportage en neemt de bevindingen mee in hun advies betreffende de rechtmatigheidsverantwoording richting B&W

4.5.2 Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

Voor het beleid en de wijze van uitvoering betreffende het M&O criterium verwijzen wij u naar de "*Beleidsnotitie Misbruik & Oneigenlijk gebruik*".
Betreffende de rapportage van fouten en/of onzekerheden geldt dat: Wanneer het college concludeert dat het M&O-beleid (op onderdelen) niet actueel is en/of dat er geen M&O-beleid bestaat of het M&O-beleid feitelijk niet wordt nageleefd dan vermeldt het college dit in de paragraaf bedrijfsvoering. Daadwerkelijke afwijkingen als gevolg van misbruik worden, voor zover deze niet het getrouwheidsaspect raken, betrokken bij het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording.

4.5.3 Voorwaardencriterium:

Het voorwaardencriterium heeft betrekking op de eisen die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen. De eisen/voorwaarden zijn afkomstig uit diverse wet- en regelgeving en hebben betrekking op aspecten als doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur. Binnen dit controleplan rollen wij de uitvoering betreffende het voorwaardencriterium hieronder verder uit.

4.6 Bepaling deelwaarnemingen

Nadat de frequentie en de omvang van de controlewerkzaamheden zijn bepaald, dient binnen elk proces te worden bepaald welke records worden betrokken in de deelwaarneming. Deze bepaling vindt plaats in Excel. Met behulp van de aselect formule binnen Excel krijgt iedere record een aselect getal tussen de 0 en de 1 toegewezen. Nadat dit random getal gefixeerd is worden de laagste waarden geselecteerd voor de deelwaarneming. Indien er een fout of onduidelijkheid wordt geconstateerd kan het aantal posten voor de deelwaarneming eventueel verhoogd worden om nader onderzoek te doen naar de aard van de fout of onduidelijkheid. Er zijn namelijk verschillende vormen van fouten en onduidelijkheden. De beschrijving hiervan volgt in 5.2 Fouten en onduidelijkheden.

4.7 Fraude

Het is belangrijk dat de gemeente Dantumadiel zich realiseert welke frauderisico's zij loopt en hoe zij hier bewust mee kan omgaan. De gemeente is namelijk zelf verantwoordelijk voor fraudebestrijding. Vanwege de maatschappelijke functie is het van belang om dit intern en extern zichtbaar en transparant te maken.
De commissie Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) omschrijft het begrip fraude als volgt:
"Opzettelijke handelingen door één of meerdere personen binnen de gemeente, waarbij gebruik wordt gemaakt van misleiding om een onrechtmatig of onwettig voordeel te behalen".
Frauderisicoanalyses hebben vooral toegevoegde waarde voor de organisatie zelf. Het identificeren van risico's en het inschatten van de impact en de kans dat deze risico's zich zouden kunnen voordoen is van belang voor de organisatie om naar eigen maatstaven in control te zijn. De frauderisicoanalyse is vanaf 2024 een vast onderdeel van het Interne Controle Plan van het team Control. Deze frauderisicoanalyse kan worden gecombineerd met de risicoanalyse in het kader van de rechtmatigheidscontrole. Dit omdat een overlap bestaat tussen fraude- en rechtmatigheidsrisico's. Ieder jaar worden binnen de zogenaamde control platforms de risico's periodiek geïnventariseerd en opgenomen in risico matrices.
Begin 2025 is het fraudebeleid vastgelegd in een beleidsplan en vastgesteld door het college.

4.8 IT General controls

Automatisering is niet meer weg te denken in het dagelijkse werken en van groot belang voor de bedrijfsprocessen, voor de rechtmatigheid en ook voor de getrouwheid van de jaarrekening. Het zijn belangrijke efficiënte beheersmaatregelen rondom informatiesystemen die, wanneer ze goed in de organisatie ingebed zijn het risico op niet betrouwbare financiële informatie fouten en/of fraude minimaliseren. De interne controle richt zich daarom ook op deze IT-processen. Het is van groot belang dat preventief voldoende IT-maatregelen zijn getroffen die een transparante, veilige en betrouwbare informatievoorziening borgen.

In 2024 hebben wij ons gericht op de inrichting van de controls binnen de organisatie. En hebben wij het gezamenlijk belang vanuit de verschillende teams binnen de organisatie en de Chief Information Security Officer (CISO) om IT-beheerprocessen te definiëren. Dat wordt gedaan op basis van de huidige controls en vanuit dat punt verder te werken naar continuïteit van kwaliteit.
Het autorisatiemanagement is procedureel geheel ingericht. Hiermee is de toegangsbeveiliging aan de "voorzijde" geborgd. In 2025 worden de vervolgstappen gemaakt in het verder automatiseren van het Instroom-, Doorstroom, Uitstroom (IDU) proces.

In 2025 zal er ook gewerkt worden aan het implementeren van een autorisatiematrix bij het "onboarden" van nieuwe medewerkers. In 2024 zijn hier de eerste stappen voor gezet in het AIM-project. De testfase is inmiddels ten einde in de gemeente Leeuwarden. Na de afronding en de evaluatie hiervan zullen de volgende organisaties aangehaakt worden en is de verwachting dat Dantumadiel in 2025 gaat starten. Dit geldt dan voor alle nieuwe medewerkers en maar ook voor alle aanpassingen die er tussentijds plaatsvinden. Te denken valt dan aan het wijzigen van een functie, tijdelijke toekennen van bevoegdheden en autorisaties of het blokkeren van toegang voor een bepaalde periode. Daarmee zal Dantumadiel de controls voor informatiebeveiliging nog sterker gaan borgen. Voor tussentijds toezicht op de uitgegeven accounts wordt er gewerkt aan een vergelijkingsquery waarmee controle op databaseniveau uitgevoerd kan worden door de aanwezige accounts te spiegelen aan de gegevens in het personeelssysteem. In de huidige structuur is er een

periodieke controle op alle accounts binnen de organisatie. Waarbij de inactieve accounts verwijderd worden.

De implementatie van de Network and Information Security Directive (NIS2) in Nederland is vertraagd, en de nationale wetgeving, de **Cyberbeveiligingswet (Cbw)**, zal naar verwachting in het derde kwartaal van 2025 in werking treden. Maar met de implementatie van deze wetgeving zullen er ook aanpassingen voor onze organisatie aan de orde zijn.

- **Autorisatiemanagement**: De bestaande procedurele inrichting blijft relevant, maar het is noodzakelijk de strengere eisen die de Cyberbeveiligingswet zal stellen aan toegangsbeheer en risicomanagement te implementeren.
- **Accountcontrole**: De periodieke controle op accounts blijft een solide maatregel. Het is aan te raden om deze controles verder te verfijnen met geautomatiseerde detectie van ongebruikelijke toegangsactiviteiten.

Bovengenoemde punten vallen samen met het AIM-project waar Dantumadiel dit jaar op aangesloten zal worden. Dit geeft een verbeterde ondersteuning in de risicobeheersing.

- **Awareness-programma**: De verplichtingen rondom cybersecurity-awareness worden in 2025 nog strenger. Organisaties moeten aantoonbaar maken dat zij voldoende inspanningen hebben verricht op het gebied van opleiding en bewustwording. Dit betekent dat Dantumadiel haar programma verder kan versterken met **gestructureerde trainingen en periodieke evaluaties**. Met de introductie van Arda hebben wij als organisatie al een grote stap gezet. Daarnaast is het verplicht dat ook het college binnen een jaar na de implementatie van de Nis2 wet een training volgt. Naar verwachting zal dit na de verkiezingen in 2026 uitgevoerd worden. De CISO heeft deze training reeds afgerond
- Door onze IT-beheerprocessen en informatiebeveiligingscontrols voortdurend te verfijnen, bouwen we een steeds robuuster fundament voor risicobeheer. Elk verbeterd proces draagt bij aan een strakker gecontroleerde omgeving, waarin dreigingen sneller worden gedetecteerd en incidenten effectief worden voorkomen. Met elke optimalisatie worden we beter in het anticiperen op risico's, het beperken van kwetsbaarheden en het waarborgen van de continuïteit van onze systemen en gegevens. En levert dit een grote meerwaarde voor de BCM-continuïteit.

4.9 Thema-onderzoeken

Naast de reguliere interne controles zoals beschreven in de risico matrix, is er ook een mogelijkheid om interne controles op themaniveau uit te voeren. Deze thema-onderzoeken kunnen worden uitgevoerd voor zowel processen die in zijn geheel genomen als kritisch worden ervaren alsmede voor onderdelen binnen een proces die onevenredig gewichtig zijn. De noodzaak van themacontroles als beheersmaatregel zal blijken uit de control platforms.

5 Analyse uitkomsten interne controle

In dit hoofdstuk komen de onderwerpen die van toepassing zijn bij de analyse van de uitkomsten van de interne controles aan bod. Dit betreft de omschrijving van de tolerantie en van de verschillende soorten fouten en onzekerheden. De daadwerkelijke uitwerking van zowel de toleranties als de fouten en onzekerheden komen terug in de rapportages.

5.1 Controletolerantie

De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is mede bedoeld om het gesprek te ondersteunen tussen de gemeenteraad en het College, over de (financiële) rechtmatigheid. Met als doel om de kaderstellende- en controlerende rol van de gemeenteraad op dit vlak te versterken. Hierbij is van belang dat de gemeenteraad:

- De verantwoordingsgrens vaststelt (tussen de 0% en 2%)
- Aangeeft aan het College van B&W, wat over de rechtmatigheid in de paragraaf bedrijfsvoering opgenomen moet worden.

5.1.1 Verantwoordingsgrens

Het college van B&W is verantwoordelijk voor de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. Fouten en onzekerheden worden niet langer afzonderlijk beoordeeld, maar gezamenlijk getoetst aan een verantwoordingsgrens van maximaal **2% van de totale lasten**, exclusief toevoegingen aan reserves. Dit betekent dat het college actief moet rapporteren over alle afwijkingen boven deze grens.

De verantwoordingsgrens die door de gemeenteraad van Dantumadiel is vastgesteld bedraagt **1%** van de totale lasten van de gemeente, exclusief toevoegingen aan de reserves en is dus lager dan het maximale percentage zoals vastgesteld in de gewijzigde regelgeving in het BADO (Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden) en het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten).

5.1.2 Rapportagegrens

Het college is verplicht om onrechtmatigheden toe te lichten in de paragraaf bedrijfsvoering indien de geconstateerde onrechtmatigheid de verantwoordingsgrens overschrijdt. Blijven zowel fouten als afzonderlijke onduidelijkheden onder de verantwoordingsgrens dan worden er geen afwijkingen in de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen. Wel blijft het relevant om alle geconstateerde afwijkingen vermelden in bijvoorbeeld de paragraaf bedrijfsvoering van de jaarstukken. Hierover kan de raad ook een grens afspreken, de rapportagegrens.

De rapportagegrens die door de gemeenteraad is vastgesteld is € 100.000,-.

5.2 Fouten en onduidelijkheden

Bij het uitvoeren van interne controles kunnen fouten of onduidelijkheden worden geconstateerd. In de volgende paragrafen wordt toegelicht wat het onderscheid is tussen deze begrippen. Binnen de rechtsmatigheidsverantwoording wordt onderscheid gemaakt tussen afwijkingen, fouten en onduidelijkheden en begrotingsonrechtmatigheden. Deze begrippen zijn onderling niet uitwisselbaar al kan er wel sprake zijn van overlap.

1. Afwijkingen: posten die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen (fouten) en posten, waarbij voor het College van B&W een onduidelijkheid bestaat over de rechtmatigheid.
2. *Fouten*: Rechtmatigheidsfouten treden op bij financiële beheershandelingen, waarbij de in het normenkader beschreven wet- en regelgeving niet is nageleefd. We onderscheiden 2 soorten fouten financiële (5.2.1) en procedurele (5.2.2).
3. *Onduidelijkheden*: Indien het College van B&W in het kader van de verslaggeving niet kan aangeven of er sprake is van een rechtmatigheidsfout of niet.
4. Begrotingsonrechtmatigheden: Hiervan is sprake als het College van B&W bij de realisatie van doelen en het realiseren van activiteiten afwijkt van de budgetten die door raad zijn vastgesteld. Hiervan is sprake als het lasten- of investeringsbudget is overschreden(a), de baten (opbrengsten) door het doen of nalaten van een financiële beheershandeling lager zijn dan het door de raad vastgestelde budget (b) of voor het door de raad vastgestelde budget minder doelen of activiteiten zijn gerealiseerd dan begroot voor het betreffende budget (c).

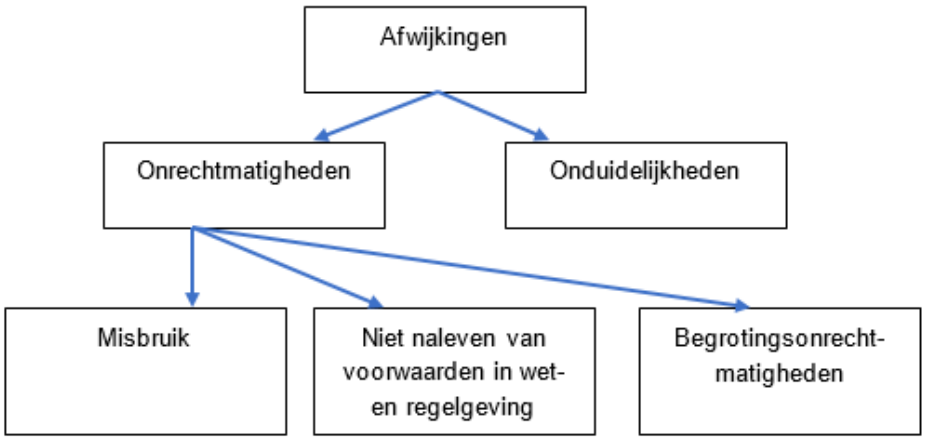

Afwijkingen, onrechtmatigheden, onduidelijkheden, misbruik, niet naleven wet- en regelgeving en begrotingsonrechtmatigheden.

De term ‘onzekerheden’ komt voort uit de accountantscontrole en is van een andere aard dan onduidelijkheden. Dit heeft als gevolg dat de onzekerheden zoals de accountant die kent bij M&O terug te vinden zijn als vermelding in de paragraaf bedrijfsvoering en bij rechtmatigheid in de rechtmatigheidsverklaring als “fout” meegenomen zijn (niet aanwezige bewijsstukken).

5.2.1 Foutenanalyse

Als er fouten worden geconstateerd moet eerst worden vastgesteld of het financiële fouten of niet financiële fouten betreffen. Niet financiële fouten zijn wel aandachtspunten voor de AO/IC en worden gerapporteerd, maar worden niet meegenomen in de foutenevaluatie.

Geconstateerde financiële fouten kunnen in drie categorieën worden ingedeeld:

1. Structurele fouten; Dit zijn fouten waarvan de oorzaak bekend is, zodat de financiële gevolgen zijn door te rekenen en te herstellen. Als de analyse van de gevolgen van de gevonden foutoorzaak voldoende fouten boven tafel haalt, is extrapolatie niet meer nodig.
2. Incidentele fouten; Van deze fouten is de oorzaak niet bekend, zodat de accountant er rekening mee moet houden dat zij zich in de gehele massa kunnen voordoen. Extrapolatie is daarom nodig.
3. Unieke fouten; Deze fouten zijn van dien aard dat ze verder niet in de massa voorkomen. In feite zijn het structurele fouten die zich eenmalig voordoen. Aangetoond moet worden dat de oorzaak van de fout zodanig van aard is dat deze ook daadwerkelijk verder niet meer voorkomt. Extrapolatie is niet nodig.

5.2.2 Afloopcontrole

Er wordt altijd uitgezocht hoe de fout is ontstaan. Dit kan bijvoorbeeld door het uitvoeren van een aanvullende steekproef of het inkaderen van de massa waarin de fout kan plaatsvinden. Als de fout is ontstaan in het boekjaar waarover verantwoording wordt afgelegd dan kan deze worden hersteld. Als de fout wordt geconstateerd in een volgend boekjaar, dan moet na het herstellen van de fout deze alsnog worden meegenomen in de foutenevaluatie. Als de extrapolatie van incidentele fouten leidt tot een onacceptabel grote financiële (hoger dan de tolerantie) fout, dan wordt er aanvullend onderzoek uitgevoerd. De steekproef wordt uitgebreid op het aspect van de geconstateerde fout. Bijvoorbeeld als de inkomsten foutief worden gekort hoeft enkel de steekproef te worden uitgebreid op het onderdeel inkomsten korting. Geconstateerde onrechtmatigheden kunnen worden hersteld door de gemeenteraad of het college.

De volgende methodes zijn beschikbaar:

- De gemeenteraad is bevoegd om een voorwaarde (bijvoorbeeld een artikel in een verordening van de gemeente zoals de subsidieverordening) buiten werking te stellen. Deze voorwaarde heeft dan geen interne en externe werking en leidt dan niet tot een rechtmatigheidsfout;

- De gemeenteraad is bevoegd om een werkwijze goed te keuren. Bijvoorbeeld als subsidieaanvragen niet tijdig zijn ingediend, maar toch zijn behandeld kan de gemeenteraad besluiten dat dit rechtmatig is. Deze procedure heet de indemniteitsprocedure;
- Of op basis van een hardheidsclausule kan het college bevoegd zijn om per geval een onrechtmatigheid goed te keuren. Het college kan dit enkel voor specifieke gevallen en mag niet een gehele massa (onrechtmatigheden op grote schaal) goedkeuren, dit recht is voorbehouden aan de raad.

5.2.3 Extrapolatie gevonden fouten en onduidelijkheden op jaarbasis

Omdat de periode waarover de controle plaatsvindt in verband met de bezetting niet altijd het gehele controle jaar betreft zal er aan het einde van het jaar in sommige gevallen een extrapolatie van de gevonden fouten/ onzekerheden plaats moeten vinden. Deze extrapolatie houdt in dat, indien de omstandigheden in het niet gecontroleerde deel van het boekjaar ongewijzigd zijn gebleven, de gevonden fout of onduidelijkheid over het nog niet gecontroleerde deel van het controlejaar worden doorgetrokken. De fout en onduidelijkheidspercentages worden hiervoor vermenigvuldigd met de bedragen van de jaarrekening zodra deze in april bekend worden. Het fout en onduidelijkheidspercentage op jaarbasis vormt een bijlage bij de rechtmatigheidsverklaring.

5.2.4 Aansluiting controles op de jaarrekening

Ten behoeve van de accountantscontrole op de getrouwheid van de jaarrekening wordt er aansluiting gezocht tussen de populatie waarover de controle heeft plaatsgevonden en de jaarrekening.
Middels een datadump wordt inzichtelijk gemaakt welke controles betrekking hebben op welke economische categorieën (ecl). De ecl's sluiten aan bij de grootboeknummers die bekend zijn in de jaarrekening. Op deze wijze kan de accountant steunen op de rechtmatigheidscontroles bij haar oordeel over de getrouwheid.

6 Dossiervorming en Rapportage

6.1 Afdelingscontroles

Het is van belang dat de interne controles zichtbaar (in de vorm van bewijs) worden vastgelegd. Dit is belangrijk voor de reproduceerbaarheid van de resultaten. De lijnfunctionaris die de interne controle uitvoert, documenteert zijn werkzaamheden transparant en eenduidig. Concerncontrol ondersteund de lijn hierbij gericht op zelfstandigheid.

Per proces wordt inzichtelijk gemaakt:
- Of de beheersmaatregelen uit de risicomatrix zijn uitgevoerd en vastgelegd;
- Of er al dan niet sprake is van fouten en zo ja, welke fouten er zijn geconstateerd;
- Of de geconstateerde fouten structureel of incidenteel zijn;
- Of er bij geconstateerde fouten een herstelactie/correctie heeft plaatsgevonden.

Per proces wordt een dossier opgemaakt. Het dossier bestaat uit:
- Risico matrix;
- AO/ IC beschrijving
- Controleformulier gegevensgericht;
- Onderliggende (getoetste) documenten;
- Documenten behorend tot het normenkader.

Het interne controleverslag wordt opgesteld door Concerncontrol op basis van de inbreng van medewerkers van de vak afdeling die de eerstelijnscontroles uitvoeren. De businesscontroller legt het rapport eerst voor aan diegenen die eraan hebben meegewerkt. Als dat heeft plaatsgevonden wordt het aangeboden aan de afdelingsmanager. De manager krijgt de gelegenheid te reageren op het rapport en dat kan tot wijzigingen leiden in het rapport. Is er verschil van inzicht tussen de vak afdeling en Concerncontrol en blijft dat bestaan dan worden de standpunten van beiden weergegeven in het rapport.

Het rapport is daarna definitief en wordt verstuurd aan de manager. Bij het versturen worden de belangrijkste bevindingen/ aanbevelingen door de concern control benoemd in de bijgaande mail welke in cc aan de directie wordt verstuurd. De directie kan hierop besluiten het rapport op de agenda te zetten voor het komende overleg met de desbetreffende manager. Op deze wijze wordt de lijnsturing op de gedane aanbevelingen versterkt.

6.2 Controle Concerncontrol

Concerncontrol verzameld per proces de door de afdeling aangelegde dossiers doet hierop review en toetst de genomen beheersmaatregelen op opzet, bestaan en werking. De resultaten van de controle en de aanbevelingen worden gerapporteerd. Het rapport bestaat uit de volgende onderdelen:

- Normenkader
- Status aanbevelingen vorig jaar
- Procesbeschrijving
- Risico matrix
- Genomen beheersmaatregelen en uitkomsten
- Review, eventuele aanvullende controles en uitkomsten

Concerncontrol vult het afdelingsdossier aan met:

- De vergaderverslagen van het control platform
- De deelwaarneming en de wijze waarop deze is getrokken
- De gedocumenteerde resultaten uit de review
- Een eventuele extrapolatie van gevonden fouten over het hele boekjaar

7 Visie voor de komende jaren

Zoals aangegeven in Hoofdstuk 1.1 van dit controleplan is de rechtmatigheidsverklaring van groot belang voor de inrichting van het controlegebouw binnen de gemeente. Met behulp van de in dit controleplan (en het beleidsplan M&O) beschreven aanpak is het college van Dantumadiel instaat zich richting de raden te verantwoorden over het feit of zij rechtmatig hebben gehandeld.

Toch is het mogelijk het controle gebouw verder te optimaliseren waardoor de organisatie nog efficiënter en beter stuurbaar kan opereren. Hiertoe onderscheiden wij bij de gemeente 3 verschillende niveaus op weg naar volwassenheid van het “in control zijn”:

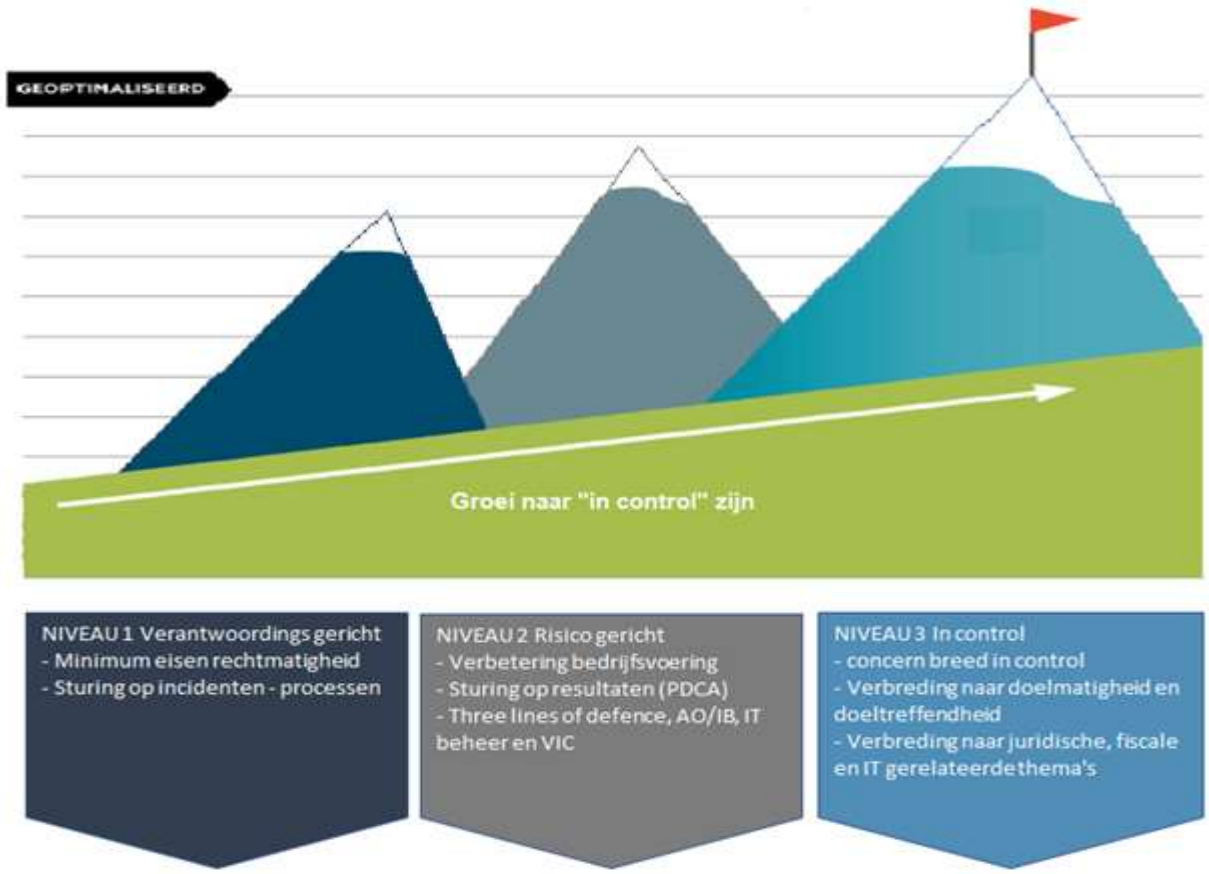

Niveau 1: Dit is het niveau waarop er op minimale wijze invulling gegeven wordt aan de huidige rechtmatigheidseisen. Het controlegebouw is dus verantwoordingsgericht “men controleert voor de accountant”.

Niveau 2: Op dit niveau wordt er een ontwikkeling in gang gezet waarbij de organisatie wil leren van de gemaakte fouten en zichzelf wil verbeteren. Controles worden risico gericht uitgevoerd en met behulp van de PDCA-cyclus worden processen stap voor stap verbeterd en geoptimaliseerd. De controle is onafhankelijk in de organisatie gepositioneerd en richt zich op verbeteren/ optimaliseren van de processen.

Niveau 3: Op dit niveau worden concrete prestatienormen en doelen gesteld en wordt in samenhang daarmee ook de controle organisatie breed uitgerold. Naast rechtmatigheid gaan ook doelmatigheid en doeltreffendheid onderdeel uitmaken van de controle, komen ook juridische, fiscale en IT gerelateerde thema’s aan bod waardoor de sturing en de grip op de organisatie wordt vergroot. Een optimale PDCA-cyclus zorgt er vervolgens voor dat hier op gestuurd kan worden door de lijn waardoor de organisatie aantoonbaar in control is. We spreken dan ook niet meer van een *“rechtmatigheidsverantwoording*” maar van een “*in control statement*”.
Momenteel bevindt de gemeente Dantumadiel zich in niveau 2.
Met het onderbrengen van de CISO en de functionaris Gegevensbescherming (FG) bij de afdeling Staf is een belangrijke stap gezet in de risicobeheersing.

Een verdere ontwikkeling van de kwaliteit van de interne beheersing in relatie tot de financiële processen kan plaats vinden door:
- Middels data gestuurd werken kan de organisatie de juiste informatie genereren op basis waarvan de juiste beslissingen en besluiten (door B&W en management) genomen kunnen worden. Hierdoor wordt de organisatie efficiënter, slagvaardiger en kan er beter gestuurd worden op kostenontwikkelingen (bv binnen het sociaal domein).
- Het werken met de autorisatiematrix voor de toegang tot de financiële applicaties en het controleren of de matrix consistent wordt toegepast, waarmee de functiescheiding gewaarborgd is.

Bijlage 1: Concept planning

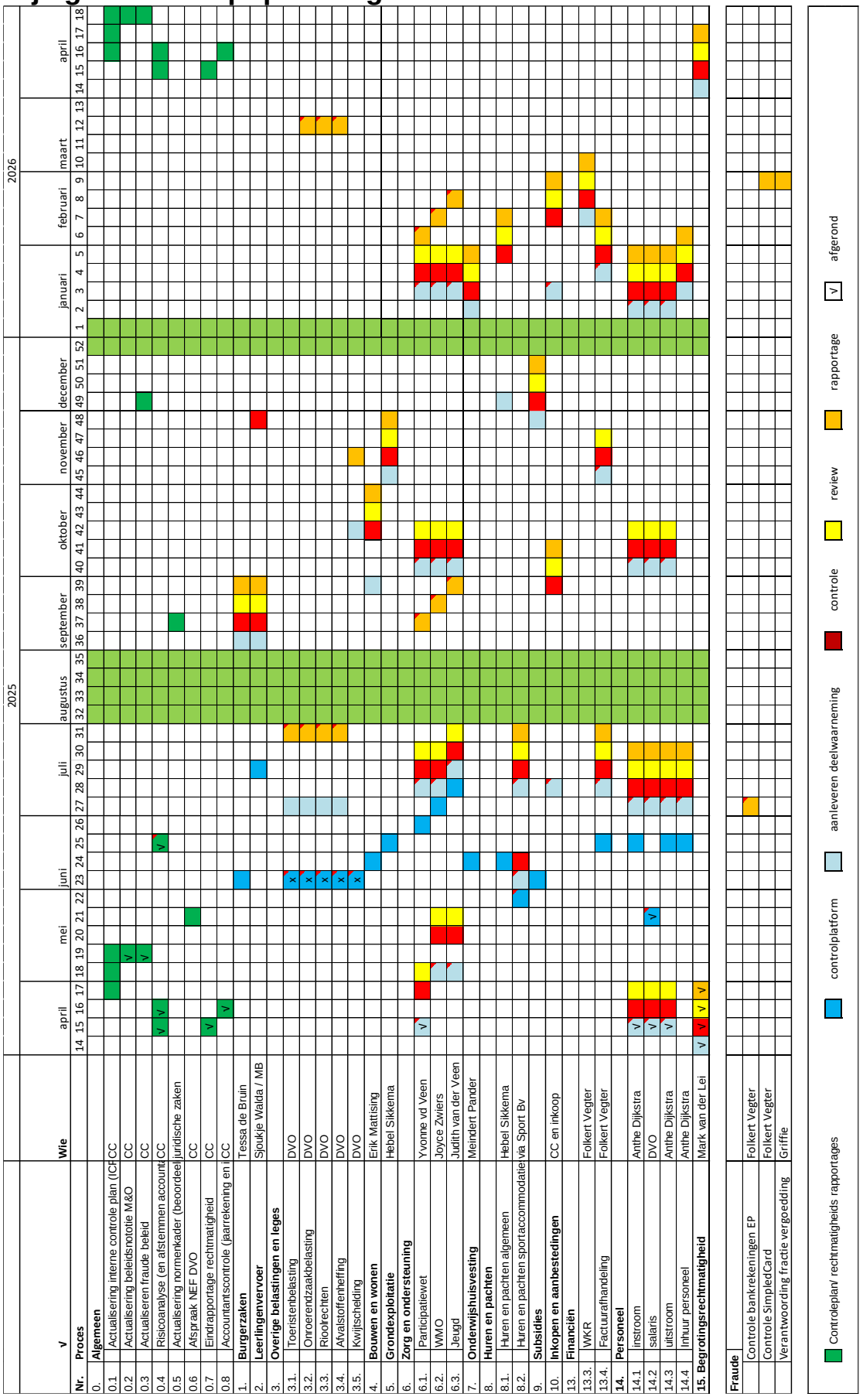

Op basis van planning vorig jaar met onder voorbehoud overleg binnen control platform

Bijlage 2: Overzicht kans en impact risico's

Op basis van Risico analyse 2025/ inschatting met (netto) zonder beheermaatregelen (bruto)